

อดีตเพื่ออนาคต : คณะศึกษาศาสตร์

คำว่า “อดีต” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า “เวลาที่ล่วงไปแล้ว” ดังนั้นไม่ว่าอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแล้ว หรือผ่านไปแล้ว ถือว่าเป็นเรื่องของอดีตทั้งสิ้น เช่น วิทยาลัยวิชาการศึกษาศาสตร์เคยเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาที่มีชื่อเสียง ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษาศาสตร์จึงเป็นเรื่องของอดีตไป

เมื่ออดีตเป็นเรื่องราวที่ผ่านไปแล้ว อดีตก็มักจะสะท้อนอะไรบางอย่างให้คนปัจจุบันได้รับรู้ได้ว่า ปัจจุบันเป็นผลพวงที่มาจากอดีตอย่างไรบ้าง ดังนั้นการศึกษาเรื่องอดีต ก็จะส่งเสริมให้บุคคลเข้าใจเรื่องราวในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าบางคนจะกล่าวว่า อดีตคือสิ่งที่ผ่านไปแล้วแก้ไขไม่ได้ จึงไม่มีประโยชน์ที่จะศึกษาหรือสนใจแต่ในชีวิตจริง ๆ อดีตก็คือข้อเท็จจริงบางประการที่อาจจะนำไปสู่ความเข้าใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

ความทรงจำของอดีตอาจจะมีทั้ง 2 ด้านคือ ด้านดีหรือด้านบวก ด้านไม่ดีหรือด้านลบ ในชีวิตจริงของคนเราก็เช่นเดียวกันอาจจะมีอดีตที่ดี ๆ ต้องภาคภูมิใจ เป็นสุขอยู่มากมายแต่ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะมีสิ่งเลวร้ายในอดีตมากมายก็ได้ อดีตทั้งสองลักษณะนี้อาจจะมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมมนุษย์ในปัจจุบันได้ ดังนั้นอดีตจึงมีความสำคัญ และถ้าคิดให้ลึกซึ้ง อดีตก็อาจจะเป็นเรื่องทำนายอนาคตได้ด้วย

ในสังคมไทยหรือประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างบุคคลที่อยู่ในวงการศึกษา อาชีพครูจะมีความทรงจำต่าง ๆ มากมายในเรื่องวิชาชีพและการปฏิบัติงานในหน้าที่ สิ่งหนึ่งในอดีตที่บุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้ว น่าจะระลึกถึงและอยู่ในความทรงจำ ก็คือ การที่ครูในประเทศไทยได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงขึ้นในสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูโดยตรง จนสามารถได้รับปริญญาทางการศึกษานั้นคือ อดีตที่มีความหมายต่อครู สำหรับข้อเท็จจริงก็คือ การจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงและต่อมาเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาศาสตร์ที่สามารถประสาทปริญญาทางการศึกษาสำหรับครูไทย

ความทรงจำที่ดีของอดีตที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูปริญญาในวิทยาลัยวิชาการศึกษาศาสตร์เป็นตำนานที่สร้างความภาคภูมิใจ ความประทับใจในบุคคลในอาชีพครูอย่างไม่รู้ลืม เพราะเป็นอดีตที่ผลักดันอาชีพครูให้สูงส่งขึ้นเท่าเทียมอารยะประเทศ ครูจึงเป็นมืออาชีพตั้งแต่บัดนั้นมา ประเทศไทยจึงมีครูอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีเพิ่มขึ้นทั่วทุกแห่งประเทศไทย ยกเว้นการศึกษาของประเทศขึ้นมาให้คุณภาพเป็นที่น่าเชื่อถือของบุคคลในสังคม จน

ไม่มีใครไม่รู้จักครูวุฒิ กศ.บ. เพราะนอกจากจะได้รับ การยอมรับว่าเป็นคนเก่ง เป็นครูที่ดี สอนดี เป็นที่ นับหน้าถือตา ได้รับความเคารพนับถือจากผู้คนใน สังคมเป็นอย่างมาก ตลอดจนไปทำหน้าที่ผู้บริหาร การศึกษาในระดับสูงๆ ของประเทศ ซึ่งเป็น คุณภาพของบัณฑิตที่นำภาคภูมิใจ

ไม่ว่าจะเดินเข้าไปในกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียน ต่างๆ ทั่วประเทศจะพบบัณฑิตทางการศึกษาจาก วิทยาลัยวิชาการศึกษามากมาย อยู่อย่างบุคคลที่มี คุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่ได้ดีทุกคนจะภาคภูมิใจใน ตนเองว่าเป็น “กศ.บ.” สังคมทั่วไปก็จะยกย่องและ กล่าวชมว่า บุคคลที่สำเร็จ กศ.บ. มีคุณภาพดีมาก เป็นครูที่ดี สอนได้ดี หนักเอาเบาสู้ จึงได้รับการ เชิดชูมากมาย

วันเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว เมื่อวิทยาลัยวิชาการ ศึกษาต้องการเป็นมหาวิทยาลัย เนื่องจากมี คณาจารย์มากมายสำเร็จหลายๆ สาขา กอปรกับการ เป็นมหาวิทยาลัยจะสามารถทำงานได้กว้างขวางขึ้น

และสังคมยอมรับมหาวิทยาลัยมากกว่าวิทยาลัยอย่างแน่นอน ดังนั้นกระบวนการการต่อสู้ดิ้นรนก็เกิดขึ้น ด้วยการร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต ที่ทำการเรียกร้องให้รัฐบาลยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษา ให้เป็นมหาวิทยาลัย ก็บังเกิดความสำเร็จขึ้นในปี 2517 นั้นหมายความว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้อันตรธาน หายไป กลับมีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒขึ้นมาแทน

เมื่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบังเกิดขึ้น ก็ทำให้โครงสร้างสถาบันเปลี่ยนไป กล่าวคือ คณะวิชาต่างๆ ก็ปรับเปลี่ยนให้เป็นคณะวิชาใหม่ๆ ตามหลักของการจัดองค์การศึกษาระดับอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ก็ เกิดขึ้นมาเพื่อมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ด้วยการผลิตครูทั้งนี้คณะต่างๆ ก็ยังร่วมผลิตครูไปด้วยกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า คณะวิชาต่างๆ ก็มีภาระเพิ่มขึ้นในการผลิตบัณฑิตของตนเอง จึงมีผลกระทบต่อ การผลิตครูโดยตรง กล่าวคือ บางคนก็ไม่ได้ผลิตครู เพราะมีเหตุผลว่ามีอาจารย์ไม่พอ หรือบางคนก็ไปผลิต บัณฑิตของตนเอง เพราะต้องการความโดดเด่นในด้านนั้นๆ

จะไม่มีกรกล่าวว่าจะอะไรผิดหรืออะไรถูก เพราะวัฒนธรรมเดิมกับเหตุการณ์ปัจจุบันมีความสับสนไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็ยังมีชื่อเสียงติดอันดับของการผลิตครูแน่นอน เพียงแต่ในบางวิชาเอกที่หยุดผลิต ไม่ผลิตสม่ำเสมอ และนโยบายการผลิตครูไม่ชัดเจน การผลิตครูย่ำแย่ลงมาก จนอาจจะมีผลกระทบต่อชื่อเสียงเดิมที่เคยมีมา

คณะศึกษาศาสตร์หรือบางแห่งเรียกว่า “คณะครุศาสตร์” ในมหาวิทยาลัยต่างๆ มีหน้าที่สำคัญในการรับผิดชอบในการผลิตครู มักจะเป็นเจ้าภาพของงานนี้ กล่าวคือ เป็นหน่วยประสานงาน รับผิดชอบต่อการผลิตครู ดูแลนิสิต/นักศึกษาครู เพื่อปลูกฝังจรรยาบรรณครูที่ดี และการจัดการเรียนการสอนในคณะมี 2 แบบ คือการจัดสอนวิชาเอกในคณะศึกษาศาสตร์ (self contain) และการจัดสอนภายนอกตามคณะต่างๆ มักจะเป็นหน้าที่ของคณะศึกษาศาสตร์

บางสถาบันการศึกษาจะยึดหลักของการทำงานร่วมกัน ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์และคณะวิชาอื่นๆ ซึ่งร่วมกันทำงาน ฟังดูแล้วอาจจะดูดี แต่ปัญหาคือบางเรื่องขาดเจ้าภาพ ซึ่งอาจจะมีช่องว่างทำให้ผู้เรียนที่เกิดความรู้สึกเคืองคว้าง สับสน ไม่มั่นใจว่าจะทำอย่างไร ระหว่างการอยู่ในโปรแกรมการผลิตครูกับการเป็นนิสิตในคณะที่เปิดสอนภายนอก ซึ่งเป็นอันตรายต่อการปลูกฝังวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก

อนาคตของคณะศึกษาศาสตร์จะเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้คณะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว สามารถผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ออกไปรับใช้สังคมและประเทศได้เป็นอย่างดี คิดว่าน่าจะได้ศึกษาอดีตให้ชัดเจน ทำสิ่งเก่าๆ ที่ดี ๆ มาพิจารณา หากโลกนี้มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปก็จำเป็นต้องปรับตาม การที่เลือกมองสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่มีชื่อเสียง การยึดหลักการบริหารจัดการแบบยึดโครงการเป็นหลัก (project based) ก็น่าจะเป็นผลดี หรือศึกษาดูงานในสถาบันต่างประเทศก็จะพบว่าอะไรคือสิ่งควรที่จะปรับปรุง ทั้งนี้ได้หมายความว่าจำเป็นต้องลอกเลียนแบบหรือแต่ยึดเอาหลักการที่ดีมาปรับปรุง

คณะศึกษาศาสตร์ในปัจจุบันนี้มีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอน หรือ การผลิตบัณฑิตทางการศึกษาอยู่หลายระดับคือ ระดับปริญญาเอก (8 หลักสูตร) ระดับปริญญาโท (14 หลักสูตร) ระดับปริญญาตรี (ภายในคณะ 3 หลักสูตร) และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (1 หลักสูตร) นับได้ว่าเป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบต่อการผลิตบัณฑิตทางการศึกษาที่มีหลักสูตรหลากหลายพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลง พัฒนา ก้าวหน้า ก็ยังไม่ถึงระดับที่น่าพอใจ ปัญหาต่างๆ มีหลากหลาย เช่น จำนวนอาจารย์ที่ลดลงไปมาก ไม่ได้มีอัตรากำลังรองรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม ในไม่ช้าอาจารย์ก็จะไม่เพียงพอต่อความอยู่รอดของการจัดการศึกษา อาคารสถานที่เริ่มดับแคบลงไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะห้องปฏิบัติการต่างๆ ที่มีความจำเป็นยังไม่ครบเลย ดังนั้นการจัดการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์จึงมีสภาพที่ไม่สามารถจะทำนายได้ว่าจะเป็นอย่างไร

สิ่งที่จะค้ำจุนความมั่นคงในการปฏิบัติงานของคณะศึกษาศาสตร์ได้อย่างยั่งยืนคือ การวางแผนด้านอัตรากำลังของคณะ ซึ่งจะต้องได้รับความสนับสนุน ตรวจสอบจากสภามหาวิทยาลัย และระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้การวางแผนระยะยาวสามารถเป็นไปได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมแก่คณะศึกษาศาสตร์อย่างแท้จริง

ถ้าตั้งคำถามว่าอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์อยู่ในสภาพอย่างไร อาจจะได้คำตอบได้ ทุกคนมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ และมีความตั้งใจในการทำงาน มีความอยากในการทำงานสูง แต่มีความรู้สึกท้อหวงใยคณะในด้านการสืบทอดเจตนารมณ์ที่จะสร้างสรรค์คณะให้เจริญงอกงามต่อไป นั้นหมายความว่าทุกคนต้องการกำลังใจ การสนับสนุนอย่างเต็มที่ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นคาคณะจะสามารถดำเนินงานไปได้อย่างดี มั่นคง และยั่งยืน

อนาคตที่คณะศึกษาศาสตร์ปรารถนาจะมองเห็นคือ ความเข้มแข็งของการผลิตครูระดับปริญญาตรี เพราะเป็นรากฐานของการสร้างอาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ครูเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญของชาติ พัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ถ้าหากการผลิตครูสามารถดำเนินการได้สำเร็จจริงๆ จะดูได้จากเยาวชนในรุ่นต่อไปว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่อย่างไร

สำหรับอนาคตที่คณะศึกษาศาสตร์มีความปรารถนาอีกอย่างก็คือ การสร้างความเข้มแข็งของบัณฑิตศึกษาในคณะ เหมือนกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่มี Graduate School of Education ซึ่งมีความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพ มีความคล่องตัวในด้านวิชาการและการบริหาร สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยมีมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนด้านความเข้มแข็งทั้งหลาย ซึ่งถ้าทำได้ก็จะบังเกิดผลดีต่อมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างชื่อเสียงและเกียรติคุณให้เกิดขึ้นเคียงสมัยที่อาจารย์สาขาได้สร้างเอาไว้ให้ปรากฏแก่วงการวิชาชีพครูและสังคม

อย่างไรก็ตาม คณะศึกษาศาสตร์ ยังมีความหวัง และตั้งใจจะสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษอยู่ทุกลมหายใจ

รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

